

EDİRNE F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/52

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 31.08.2022 tarihli ve 2022/579 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	iv
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	2
2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER	2
2.2. KURUM PERSONELİ.....	3
2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER	3
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	3
3.1. CEZAEVİNE GİRİŞ VE GÜVENLİK	3
3.2. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	4
3.2.1. Odalar	4
3.2.2. Kurum Kapasitesi	5
3.2.3. Isınma	5
3.2.4. Suya Erişim	6
3.2.5. Hijyen Koşulları	6
3.3. SAĞLIK.....	7
3.3.1. Psiko-sosyal Servis.....	7
3.3.2. Revir	9
3.3.3. Covid-19 Tedbirleri.....	11
3.4. BESLENME	13
3.5. PERSONEL VE YÖNETİM	14
3.6. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN YARARLANMA	16
3.6.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı ve Dilekçe Hakkı.....	16
3.6.2. Görüş hakkı	17
3.6.3. Havalandırma	18

3.7.	SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER	18
4.	TAVSİYELER	26
4.1.	KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER	26
4.2.	ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER	30

KISALTMALAR

ARDEF	: Araştırma Değerlendirme Formu
Bkz.	: Bakınız
Covid-19	: Yeni Korona Virüs Hastalığı
CPT	: Avrupa İşkencenin Önlemesi Komitesi
EKG	: Elektrokardiyografi
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
Para.	: Paragraf
PCR	: Polymerase Chain Reaction (Polimeraz Zincir Reaksiyonu)
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistem

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (Optional Protocol to the Convention against Torture-OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*¹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir².

¹ OPCAT, m.1.

² 5275 sayılı Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, madde 9.

6. Yukarıda anılan çerçevede, Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 22.12.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde ... yer almıştır. Ziyaret Heyetine, uzmanlık bilgisinden yararlanmak için TİHEK'in talebi üzerine Edirne Valiliği tarafından görevlendirilen Doktor ... ve Uzman Psikolog ... eşlik etmiştir. Ziyaret Covid-19 pandemisi sebebiyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Heyet üyeleri tarafından Kuruma giriş yapıldıktan sonra ilk olarak Kurum Müdürü ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet tarafından belirlenen ve farklı suç türlerinden mahpuslar ile Covid-19 pandemisi nedeniyle odalara girilmeksizin avukat görüş odalarında ve sosyal mesafeye uygun olarak açık görüş odalarında görüşülmüştür. Görüşmeler sırasında ve görüşme yapılan yerlerde infaz ve koruma memurları ile diğer idari personel bulunmamıştır. Ziyaret sırasında kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar ile bu yerlere ait kayıt ve dosyalar incelenmiş, ilgili personel ile görüşülmüştür. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve Heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 2021/16 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamının 20.12.2021 tarihli ve 6170 sayılı olurlarına istinaden Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 22.12.2021 tarihinde gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, mevki olarak Edirne ilinin merkezinde bulunan Avarız Köyü yolu üzerinde yer almaktadır.
10. Kurum, toplam 60.000 metrekare (m²) açık alan üzerine 50.000 m² kapalı alan içerisinde yerleşiktir.
11. Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumu olarak inşa edilen Kurumda, odalar tek kişilik ve üç kişilik olacak şekilde tasarlanmıştır.
12. Kurumda; 103 adet 3 kişilik oda, 59 adet tek kişilik oda, 2 adet müşahade odası, 2 adet mahkûm kabul odası, 2 adet revir, 2 adet yumuşak oda, 10 adet avukat görüşme odası, 2

adet aile görüşme odası, 30 adet kapalı görüşme alanı ve 4 adet açık görüşme alanı bulunmaktadır.

2.2. KURUM PERSONELİ

- 13.** Kurumda fiili olarak görev yapan 184 personel bulunmaktadır. 1 kurum müdürü, 3 kurum ikinci müdürü, 2 idare memuru, 1 dış hekimi, 2 psikolog, 1 öğretmen, 10 infaz ve koruma baş memuru (5 kişi vekil), 135'i erkek 7'si kadın olmak üzere 142 infaz ve koruma memuru, 4 sağlık memuru, 7 bilgisayar işletmeni, 1 kâtip, 3 teknisyen, 5 şoför, 1 kaloriferci ve 1 hizmetli görev yapmaktadır. Personelin 124'ü kadrolu, 58'i sözleşmeli, 2'si geçici görevlendirme ile çalışmakta olup 5'i yüksek lisans, 84'ü lisans, 37'si ön lisans, 58'si lise mezunudur.
- 14.** Kurum Müdürü tarafından personel sayısının genel olarak yeterli olduğu belirtilmiştir.

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

- 15.** Kurumda 247'si hükümlü ve 181'i tutuklu olmak üzere toplam mevcut 428 kişidir. Bunların içinde yabancı uyruklu 11 mahpus bulunmaktadır. Kurumda engelli, kadın ya da çocuk mahpus bulunmamaktadır. İdare tarafından hasta, yaşlı, yabancı mahpusların veya diğer hassas gruplara dâhil olan mahpusların özel ihtiyaçları ile taleplerinin mevzuat doğrultusunda Kurum görevlilerince karşılandığı belirtilmiştir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. CEZAEVİNE GİRİŞ VE GÜVENLİK

- 16.** Kuruma gelen ziyaretçilerin kayıtları, nizamiye bölümünde biyometrik tanıma sistemleri (göz irisi tanıma) ile yapılmaktadır. Jandarma ve Ceza İnfaz Kurumu personeli gözetiminde duyarlı kapı sisteminden geçip üst araması gerçekleştirilen kişilerden; X-Ray cihazından geçirilen eşyaları arasında sakıncalı madde olmayanlar, elektronik turnike kapıların önünde biyometrik tanıma sistemine göz irisini tarattıktan sonra Kuruma giriş yapabilmektedir. Bu arama, Kurum personeli ve tüm ziyaretçiler için uygulanmaktadır.
- 17.** Yapılan görüşmelerde; bir mahpus tarafından kendisine detaylı arama yapıldığı, arama sırasında önlük verilmediği iddia edilmiştir. Yapılan incelemede Kuruma girişte üst araması yapılan odalarda önlük bulunmadığı görülmüştür. Detaylı arama yapıp yapılmadığı hususu sorulduğunda, infaz ve koruma memurları tarafından ciddi emarelerin varlığı halinde ve

bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda kişilerin çamaşırına kadar bakıldığı ifade edilmiştir³.

- 18.** Girişte duyarlı kapıdan geçerken ayakkabısını çıkarması istenen kişilere galoş verilmediği, eski bir plastik terlik verildiği gözlemlenmiş, ziyaret sırasında Heyetten de aynı terliği kullanması istenmiştir. Görevli infaz ve koruma memuru tarafından galoş verilmemesinin gerekçesi çevre kirliliğinin önlenmesi olarak ifade edilmiştir.
- 19.** İdare tarafından; Kurumda 378 adet güvenlik kamerası bulunduğu, ana ve ara maltalar, çatı, dış çevre ve oda bahçelerinin kamera ile izlendiği, odalarda kamera bulunmadığı, havalandırma alanlarında kamera bulunduğu ancak bu kameraların yalnızca havalandırma alanını görebilecek şekilde konumlandırıldığı, kamera kayıtlarını 6 ay tutmaları yeterli olsa da Kurumun her ihtimale karşı 2 yıl boyunca kayıtları tuttuğu ifade edilmiştir.

3.2. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.2.1. Odalar

- 20.** Tekli odaların iç kısmı 11 m², üçlü odaların iç kısmı (alt kat 25 m²+üst kat 25 m²) 50 m²'dir. Ayrıca tekli ve üçlü odaların havalandırma alanları 25 m² ile 50 m² arasında değişmektedir.
- 21.** Tek kişilik odalarda 1 adet, 3 kişilik odalarda 3 adet zemine sabitlenmiş olan demir dolap bulunmaktadır. Her odada 1 adet tuvalet ve banyo bulunmaktadır.
- 22.** Ziyaret tarihinde Kurumda engelli birey bulunmasa da engellilerin kullanımına uygun 7 tane tuvaletin mevcut olduğu görülmüştür.
- 23.** Odalarda bulunan acil durum butonunun ve oda dışında bulunan acil durum butonu göstergesinin çalışır durumda olduğu test edilerek görülmüştür.
- 24.** Örnek olarak incelenen boş odada ışıklıdırmanın yeterli olduğu görülmüştür.
- 25.** Ziyaret sırasında, hastanelere sevk edilen mahpusların Kuruma döndüklerinde Polimeraz Zincir Reaksiyonu (PCR) testi yapılarak odalarına alınmadan önce 14 günlük izolasyon

³ 29.03.2020 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34'üncü maddesi, 12.11.2021 tarihli ve 31657 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4773 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının 14'üncü maddesiyle bu fıkranın birinci cümlesine "ciddi emarelerin varlığı ve" ibaresinden sonra gelmek üzere "bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda," ibaresi eklenmiş, "çıplak" ibaresi, "detaylı" şeklinde değiştirilmiştir: "Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir:"

sürecini geçirdikleri bilgisi alınmış, izolasyon odası da incelenmiş; odada ısıtma olduğu, tuvalet ışığının ve musluğun çalıştığı, sıcak suyun olduğu görülmüştür.

26. Kurumun Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odasının alçı duvarlı olduğu, ses geçirmez olmadığı, içeride yapılan görüşmeyi kapıda bekleyen memurun duyabileceği gözlemlenmiştir.

3.2.2. Kurum Kapasitesi

27. 368 yatak kapasiteli Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla toplam mevcut 428'dir. Kapasitenin üzerinde mahpus bulunması sebebiyle Kurumun kalabalıklaşma ve kapasite aşımı sorunu bulunduğu anlaşılmış, yapılan görüşmelerde bazı mahpuslardan; Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla kapasitenin üzerinde mahpus bulunması sebebiyle oda içerisindeki kişisel alanlarının daraldığı şikâyeti alınmıştır.
28. Kurum Müdürü tarafından; Kurumun sınır bölgesinde olması, sınırda gerçekleşen tutuklamalar nedeniyle Kuruma toplu olarak mahpus girişi olabildiği ve dönem dönem yoğunluk yaşanabildiği, bu sebeple yoğunluğun oluşmasında Ceza İnfaz Kurumunun konumunun etkili olduğu ifade edilmiş, bununla beraber ziyaret tarihinde 73 tane mahpusun nakil listesinin hazır olduğu ve nereye gideceklerinin de belli olduğu ancak naklin gerçekleştirilmesi için izin bekledikleri, isteğe bağlı nakillerin ziyaret tarihinde pandemi sebebiyle kapalı olduğu beyan edilmiştir.
29. İdare tarafından, yoğunluğun azaltılması için; Adalet Bakanlığının Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 05.06.2015 tarihli ve 167 sayılı Genelgesi'nin 17'nci maddesinin birinci fıkrası⁴ doğrultusunda işlem yapılarak yoğunluğun kontrol altına alınmaya çalışıldığı belirtilmiştir.

3.2.3. Isınma

30. Kurumun ısınması, doğalgaz yakıtının kullanıldığı kalorifer kazanları ile sağlanmaktadır.
31. Kurum tarafından mahpuslara kışın 2, yazın 1 battaniye verilmektedir. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından; odaların soğuk olduğu, üşüdükleri, kalorifer sonuna kadar açık olsa da peteklerin odayı ısıtmaya yetmediği, ısıtıcı talebinde bulunduklarında ise

⁴ Adalet Bakanlığının Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 05.06.2015 tarih ve 167 sayılı Genelgesi'nin 17'nci maddesinin birinci fıkrasına göre; "Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlü ve tutuklular, yargı çevresi dışında Bakanlıkça belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilecektir."

voltajın kaldıramayacağına dair cevap aldıkları ifade edilmiştir. Bazı mahpuslar tarafından da oda zemininin beton olmasından ve odada rüzgâr akımı bulunmasından dolayı diz seviyesine kadar sıcaklığın birkaç derece fark ettiği, verilen 2 battaniyenin yeterli olmadığı belirtilmiştir. Birkaç mahpus tarafından ise ısınmak için hareketsiz kalmamaya çalıştıkları ve soğukla başa çıkmak için kendilerince çeşitli yöntemler geliştirmek durumunda kaldıkları, yazın ise vantilatör verildiği ancak yazın da çok sıcak olduğu belirtilmiştir. İdare tarafından, 2 battaniye verilmesi hususunun mevzuattan kaynaklandığı ifade edilmiştir⁵. Ancak yapılan son görüşmede İdare tarafından; talep halinde ek nevresim, battaniye, çamaşır verilebileceği belirtilmiştir.

32. Heyet tarafından da Kurumun ısınmasında problem olduğu, peteklerin odaları ısıtmaya yeterli olmadığı, görüşmeye gelen mahpusların da hep kalın ve yünlü kıyafetler ile mont giydiği gözlemlenmiştir.

3.2.4. Suya Erişim

33. Kuruma ait 3 adet artezyenle çıkartılan yer altı suyunun depolara alınarak gerekli klorlama işlemi yapıldıktan sonra 24 saat kesintisiz bir şekilde odalara verildiği, musluk sularının analizinin yaptırıldığı, Kurum bahçesinde bulunan su kuyularından 3 aylık periyotlar halinde Halk Sağlığı ekiplerince su numunelerinin alındığı, numune sonuçlarının “İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e uygundur.” şeklinde geldiği belirtilmiştir. Bunun yanında Kurum kantininde pet şişe su satışı da yapılmaktadır. Mahpusların çoğu tarafından genel olarak sularda bir kireçlenme sorunu olduğu ifade edilse de Edirne ilinde normalde de böyle bir sorun olduğu, bu durumun cezaevine özgü olmadığı öğrenilmiştir.
34. Kurumda 24 saat kesintisiz sıcak su verilmektedir. Kurumun tüm odalarında sıcak su tertibatı bulunduğu ve banyo ile diğer ihtiyaçların karşılanması için sıcak su verildiği belirtilmiştir. Mahpuslar tarafından sıcak suya ilişkin bir problem dile getirilmemiş ve ziyaret tarihinde sıcak suyun sürekli ve yeterli olduğu ifade edilmiştir.

3.2.5. Hijyen Koşulları

⁵ 17.06.2005 tarihli 25848 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in “Bulundurulabilecek hayvanlar ile diğer eşyalar” başlıklı 15’inci maddesine göre; “Hükümlüler, kendilerine **idare tarafından verilen** nevresim takımı ve battaniye **dışında**, kantinden temin edilmek şartıyla bir adet nevresim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek **idarenin uygun göreceği sayıda** battaniye bulundurulabilir.”

35. Kurumda genel olarak hijyenin tesis edilmesi için ortak kullanım alanlarının, ana koridorların ve ara koridorların günlük olarak temizlendiği, ayrıca ilaçlama şirketi ile yapılan yıllık sözleşmeye istinaden düzenli olarak her ay Kurum içinde ve dışında dezenfektan uygulaması ve haşere ilaçlaması yapıldığı belirtilmiştir.
36. Odaların temizliği ilgili mevzuat gereğince mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Kurumda ziyaret tarihi itibariyle odasının temizliğini sağlayamayacak durumda olan mahpus olmadığı ancak geçmiş dönemlerde bu durumda bulunan mahpus olduğunda görevli personel tarafından gerekli desteğin sağlandığı belirtilmiştir.
37. Mahpuslar talep etmese de her ay düzenli bir şekilde çamaşır suyu ve el sabunu dağıtımı yapıldığı, ayrıca maddi durumu iyi olmayan mahpuslara tüm temizlik malzemesi ve ekipmanlarının verildiği belirtilmiş olup yapılan görüşmelerde hijyen malzemelerine erişim konusunda sorun olduğunu belirten mahpus olmamıştır.
38. Mahpuslar tarafından; önceden çamaşır suyu, sabun ve maskenin haftada 1 defa verilmekteyken adım adım normalleşmeye geçilmesi kapsamında tedbirlerdeki esneme sebebiyle Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yeni uygulaması olarak ziyaret tarihinde ayda 1 defa verildiği ifade edilmiştir.
39. Kurumda çamaşırların yıkanması için mahpusların kullanımına açık çamaşır makinası bulunmamaktadır. Kurum İkinci Müdürü tarafından; mahpusların genel olarak çamaşırlarını kendileri yıkamayı tercih ettikleri, ücret karşılığı yıkama uygulamalarının olmadığı, yalnızca engelli mahpus olduğunda onların çamaşırlarının yıkandığı, genel bütçe ile çamaşırhane kurulsa da ücret vermek istemedikleri için çamaşırlarını kendileri yıkamayı tercih edecek mahpuslar olacağından maliyetin karşılanamayacağı ancak bunun iş yurdu kapsamında mümkün olabileceği, bu fikre olumlu yaklaştıkları ifade edilmiştir.

3.3. SAĞLIK

3.3.1. Psiko-sosyal Servis

40. Psiko-sosyal Servis tarafından; Kuruma kabulü yapılan mahpusların ilk görüşmelerinin yapıldığı, Araştırma Değerlendirme Formunun (ARDEF)⁶ doldurulduğu, yapılan

⁶ Ruh sağlığı problemleri olan mahpusların personel tarafından erken dönemde tanınması ve yararlanacakları psiko-sosyal destek programının belirlenmesi amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF sonuçları doğrultusunda mahpuslar ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T. : 03.01.2022

görüşmelerde mahpusların genel durumlarının ve risk faktörlerinin araştırılarak durumlarına uygun müdahale programlarının oluşturulduğu ve psikolojik danışmanlığın sağlandığı, Kurumda bulunan mahpusların dilekçelerine istinaden, İdare ve revirin yönlendirmesi sonucunda görüşmelerin yapıldığı, Servis tarafından ceza infaz kurumu dönemi sonrasındaki sosyal yaşama uyum sağlama adına hazırlık eğitimleri ve iyileştirme faaliyetlerinin yapıldığı, 2021 yılı içerisinde mahpuslar ile yapılan bireysel görüşme ve aile görüşmelerinin toplamının 1032 olduğu, Eğitim Birimi, Manevi Rehberlik Birimi ve diğer kurum ve kuruluşlar ile ortaklaşa konferanslar düzenlendiği belirtilmiştir.

41. İlk görüşme formu dışında, mahpuslardan gelen psikologla görüşme talebi dilekçesi varsa; en kısa sürede değerlendirildiği, en fazla 1 gün sonra, acilse aynı gün olacak şekilde ilgili mahpus ile görüşüldüğü belirtilmiştir. Birkaç mahpus tarafından psikoloğa istediği zaman ulaşamadıkları iddia edilmiş olsa da yapılan görüşmeler neticesinde genel kanının bu yönde olmadığı anlaşılmıştır. Yine birkaç mahpus tarafından Psiko-sosyal Servisin resen harekete geçmesi gerektiği, kendileriyle az görüşme yapıldığı, mahpuslara yönelik çalışmalar yapılabileceği ifade edilmiştir.
42. Bazı mahpuslar tarafından odalara yerleştirmeye ilişkin olarak; iyi anlaşılmadıkları mahpuslarla aynı odalarda bulunmaktan ve bu hususta İdarenin kendilerini dinlemediğinden, bazı mahpuslar tarafından da odalarının sık sık değiştirildiğinden yakınılmıştır. İdare tarafından yerleştirmeler hususunda tehlikeli mahpusların bir arada bulundurulmamasına özen gösterildiği ve mahpusların odalara yerleştirilmesi öncesinde Psiko-sosyal Servisten görüş alındığı yönünde cevap verilmiştir. Psiko-sosyal Servis tarafından; mahpusların psikolojik sağlıklarının değerlendirildiği, uyumsuz olabileceği düşünülen mahpusların odalara yerleştirilmesi hususunda hassasiyet gösterildiği belirtilmiştir. Ancak gösterilen hassasiyete rağmen ziyaret sırasında birbirleri ile anlaşılmayan ya da odalarının sık değiştiğini iddia eden mahpusların mevcut olduğu görülmüştür.
43. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, sigara içen ve içmeyenlerin ayrı odalarda tutulmasının iyi bir uygulama olduğu belirtilmiştir. Sigara içenlerle aynı odada kalmak istemediğini belirterek oda değişikliği talep eden mahpusların bu taleplerinin karşılandığı anlaşılmıştır.
44. Yine Psiko-sosyal Serviste bulunan psikologlar tarafından; risk analizi formlarına göre ziyaret tarihi itibarıyla intihar riski tespit ettikleri mahpus olmadığı, mahpuslarla görüşmelerini memur odası olarak düzenlenmiş odalarda yaptıkları, gerekirse infaz ve

koruma memuru eşliğinde görüştükleri, görüşmelerin ihtiyaca göre yarım saate kadar uzayabildiği, günde ortalama 7-8 görüşme yaptıkları, bazı suç gruplarından olan mahpusların psikolog görüşmesini istemediği, bu şekilde ilk görüşme dışında bir daha hiç görüşme yapmadıkları mahpuslar olduğu, ancak genel olarak intihar riski hususunu hassasiyetle takip ettikleri ifade edilmiştir.

45. Heyette yer alan psikolog tarafından; Kurum içerisinde psikolojik danışmanlık hizmeti sunulan memur odasının sabit olmaması ve görüşme odasının özelliklerine sahip olmaması hususlarının psikolog ile danışan arasında kurulması gereken güven ilişkisine zarar verebileceği ve böylece yapılan görüşmelerde terapötik⁷ bir ilişki kurulamamasına yol açacağı değerlendirilmiştir.
46. Heyet tarafından Manevi Rehberlik Servisi de incelenmiş olup burada bulunan personelin tek çalıştığı, haftanın dört günü geldiği, kendisi ile görüşmek isteyen çok fazla mahpus olmadığı ancak görüşmek isteyen herkesle görüştüğü, yeni gelen mahpuslarla görüştüğü ve form doldurduğu, istedikleri kurs olup olmadığını sorduğu, 27 kişinin Kur'an-ı Kerim kursu aldığı, 1 kişinin hafızlık eğitimi gördüğü, rehberlik görüşmesinde infaz ve koruma memurunun da bulunduğu, görüşme sırasında mahpusun durumuna göre daha fazla güvenlik önlemi alındığı, memurların da kullandığı küçük odalarda görüşme sağladıkları ifade edilmiştir.

3.3.2. Revir

47. Kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri, aile hekimi başkanlığında yerine getirilmektedir. Aile hekiminin haftada üç gün -salı, çarşamba ve perşembe- yarım gün olarak Kurumda bulunduğu bilgisi verilmiştir. Sağlık Servisinde; hekim, diş hekimi, Adalet Bakanlığı personeli olan 4 sağlık memuru görev yapmaktadır. Sağlık Servisinde; muayene, pansuman, kan tahlili, ilaç temini, ilaçların takibi ve dağıtımı, aşılama, PCR testi, açlık grevi takipleri ve hastane sevk işlemleri hizmetlerinin sunulduğu ifade edilmiştir. Ayrıca revirde Elektrokardiyografi (EKG) cihazı da bulunduğundan EKG çekilebildiği gözlemlenmiştir.
48. Revirde bulunan EKG cihazının kalibrasyonunun ziyaret tarihinde, ilgili firmanın Edirne ilinde olmaması sebebiyle henüz yapılamadığı ancak Edirne Sultan 1. Murat Devlet

⁷ Terapötik ilişki, günlük yaşamımızda kurduğumuz ilişkilerden farklı olarak danışan ve terapist arasında kurulan özel bir ilişkidir. Bu ilişki tarafların tutumlarının ve kişiliklerinin yadsınamaz bir biçimde etkili olduğu bir etkileşimi içeren kendine özgü, kapsamlı ve karmaşık bir süreçtir.

Hastanesine Ankara'dan bu hizmet için firma geldiğinde Kuruma da gelmesi için gerekli koordinasyonun sağlandığı bilgisi verilmiştir.

49. Kurumda bir diş doktoru bulunmakta olup, hafta içi mesai saatlerinde görev yapmaktadır.
50. Revir alanında, dolaplarda son kullanma tarihleri geçmiş ilaçların bulunduğu gözlenmiştir.
51. Kurum hekimi tarafından reçete edilen ilaçların ilgili eczaneye bildirildiği, eczane tarafından hazırlanan ilaçların kontrollü bir şekilde mahpusların kendilerine teslim edildiği belirtilmiştir. Kırmızı ya da yeşil reçeteli olan ilaçlar bitmeden 1 gün önce yenisinin yazıldığı, ilaçların sağlık memurlarınca tekli odalarda mazgaldan verildiği, 3 kişilik odalarda da mazgaldan ya da bahçeden verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
52. Mahpuslar tarafından kullandıkları ilaçların dağıtımının düzenli olarak, ilacın alınması gereken saatte yapılmadığı ifade edilmiştir.
53. Kurumda bulunan sağlık memurlarının hafta içi saat 08:30-17:30 arası görev yaptığı, dolayısıyla Kurumda 24 saat sağlık personeli bulunmadığı, mesai saati bitiminde Kurumda sağlık memuru olmadığından sağlık sorunu olanlar için 112 Acil Çağrı Merkezi'nin arandığı, infaz ve koruma memurlarının da acil yardım eğitimi aldığı, pandemi sürecinde ertelenen, sağlığa ilişkin konferansların yapılmasının planlandığı ifade edilmiştir.
54. Kurum hekimi tarafından bulaşıcı hastalık tespit edilen mahpusların ayrı bir odaya alındığı, bu mahpusların diğer mahpuslar ile temas ettirilmediği, tedavileri tamamlananların kendi odalarına geri alındığı belirtilmiştir.
55. Kurum İdaresi tarafından; kronik hastalıkları olan mahpusların takip ve tedavilerinin Kurum hekimi tarafından yapıldığı, gerekli durumlarda hastane sevklerinin yapılarak ilgili poliklinikte tetkik ve tedavilerinin yapılmasının sağlandığı belirtilmiştir.
56. Kurum İdaresi tarafından; hekimin muayenesi sonucunda mahpusların hastaneye sevklerinin açıldığı, sevk planlamaları yapılan mahpusların hastanede tedavileri gerçekleştirildikten sonra jandarma tarafından Ceza İnfaz Kurumuna teslim edildiği belirtilmiştir. Hastaneye sevk hususunda sorun yaşandığı şikâyetinde bulunan birkaç mahpus olsa da mahpusların çoğunluğu tarafından genel olarak bu hususta bir sorun olmadığı ifade edilmiştir.
57. Ziyaret tarihi (22.12.2021) itibarıyla sağlık memurları tarafından tutulan tutanağa göre; mahpuslardan Covid-19 aşısı olmak istemeyen 39 kişi bulunmaktadır. Diğer mahpusların birinci doz aşısı planlaması yapılmış ya da aşısı yapılmıştır. Sınır bölgesinde bulunan bir

cezaevi olması sebebiyle sirkülasyonun çok olduğu, aşı uygulanan mahpus sayısının sık değiştiği belirtilmiştir.

- 58.** Sağlık memurları tarafından ziyaret tarihinde açlık grevi olmadığı, şayet açlık grevi olursa ve grev yapan mahpus kabul ederse hastaneye sevk edildiği ifade edilmiştir. Revirde, açlık grevine giren mahpuslara ait geçmiş kayıtlar kontrol edilmiştir. Bu kişilerin kayıtlarının hekim ve sağlık memurlarınca tutulduğu öğrenilmiş, günlük kilo ölçümlerinin yapılıp kayıt altına alındığı görülmüştür. Grev yapan mahpuslara gerekli takviyelerin yapıldığı bilgisi verilmiştir.
- 59.** Revirin bulunduğu katta, müşahade odası olarak ayrılan alanda 8 adet yatağın bulunduğu görülmüştür. Kurum İdaresi tarafından bu odanın birden fazla hasta olduğunda hastaları yatırabilmek için ayrıldığı ancak ziyaret tarihine kadar buna pek ihtiyaç duyulmadığı, acil durumda ilk müdahalenin revirde bulunan sedyede yapıldığı, infaz ve koruma memurlarının bu odayı karantina döneminde istirahat için kullandıkları, yataklarda hâlihazırda nevresimin bulunmadığı ancak ihtiyaç olunca mahkûm kabul bürosundan getirilebildiği ifade edilmiştir.
- 60.** Kurumda diş tedavi odası olarak ayrılan odada 1 adet diş ünitesinin ve birçok diş hekimliği malzemesinin bulunduğu görülmüştür. Diş tedavi alanında sterilizatörün bulunduğu, malzemelerin paketlenmesinin yapılarak sterilizasyonunun gerçekleştirildiği, sterilizatörün bakım ve kalibrasyonu için ise ilgili firmanın Kuruma gelmesinin beklenildiği bilgisi verilmiştir. Dönemsel olarak yapılması gereken bakteri üreme kontrollerinin ise düzenli olarak yapıldığı belirtilmiştir.
- 61.** Mahpuslar tarafından genel olarak revire çıkmada, doktor ile görüşmede, psikolog ile görüşmede bir sorun olmadığı ifade edilmiştir.

3.3.3. Covid-19 Tedbirleri

- 62.** Kurum İdaresi tarafından; 11 Mart 2020 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından Covid-19 tedbirlerine ilişkin olarak düzenlenen broşür ve afişlerin çoğaltılarak Kurum içerisinde bütün birimlere, gelen ziyaretçi ve avukatların görebileceği alanlara, odalara dağıtıldığı, ayrıca Kurumun mevcut televizyon yayın sisteminden broşür ve afişlerin görsel olarak yayımlandığı belirtilmiştir.
- 63.** Pandemi tedbirlerinin başlatıldığı 2020 yılının Mart ayından itibaren Kurum içinde ve dışında mevcut bulunan kullanım alanlarına el dezenfektanı konulduğu, tüm personele maske, siperlik, eldiven dağıtılarak bu şekilde görevlerini bu şekilde yerine getirmelerinin

sağlandığı, ayrıca Kurumun girişinden itibaren tüm yüzeyler ve ortak alanların çamaşır suyu ve dezenfektan ile temizlendiği bilgisi verilmiştir.

- 64.** Kurumda 2020 yılının Mart ayından 01.11.2021 tarihine kadar her pazartesi ve perşembe günlerinde A, B ve C blokta bulunan mahpusların odalarının görevli memur ve sağlık ekibi tarafından gezilerek hijyene ilişkin ihtiyaçların tespit edildiği ve sağlık kontrolü yapılmak üzere Kurumda bulunan mahpusların ısı ölçer cihazı ile ölçülen vücut ısı değerlerinin kayıt altına alındığı, temizlik ve hijyen ihtiyacı tespit edilen odalara temizlik malzemelerinin verildiği, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün talimatları doğrultusunda uygulanan tedbirlerin esnetilmesi, personel ile mahpusların aşılarının yapılması ile birlikte haftada iki gün olarak yapılan ateş ölçüm uygulamasına son verildiği, mahpusların bu yönde şikâyetlerinin olması halinde gerekli sağlık kontrollerinin yapıldığı belirtilmiştir.
- 65.** 2020 yılının Mart ayından ziyaret tarihine kadar Kuruma kabul edilen mahpuslar ile hastaneye sevk, duruşma vb. nedenle Kurumdan çıkıp dönüş yapanların; sağlık kontrolleri ve PCR testleri yapılarak ve değerleri tespit edilerek teslim alındığı, herhangi bir sağlık sorunu ve virüs semptomu olmaması halinde gözlem süresi için belirlenmiş olan odalara yerleştirildiği, gelen tutuklulara ilk kabulleri sırasında yurt dışı bağlantısı bulunup bulunmadığı konusunda gerekli sorular da sorularak risk hakkında bilgi edinildiği, ilk yapılan PCR testinin negatif çıkması durumunda 14 gün boyunca izole edildiği, 14. gün sonunda tekrar test yapıldıktan sonra odalara yerleştirmesinin yapıldığı belirtilmiştir.
- 66.** 2020 yılının Mart ayından ziyaret tarihine kadar olan süreçte, Kurum iç hizmetlerinde çalışan mahpusların ateşleri ölçülerek günlük olarak takiplerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir.
- 67.** Mahpusların odalara giriş çıkışlarında Kurumca temin edilen dezenfektan ile ellerini dezenfekte etmesinin istenildiği, ayrıca mahpuslara bu esnada maske ve eldiven verildiği ifade edilmiştir.
- 68.** 01.04.2020-01.06.2020 tarihleri arasında vardiya çalışma sisteminin 15 gün izolasyon, 15 gün Kurumda bilfiil görev şeklinde; 01.06.2020 tarihinden 13.08.2021 tarihine kadar vardiya çalışma sisteminin 10 gün evde izolasyon, 10 gün Kurumda bilfiil çalışma şeklinde; 13.08.2021 tarihinden 01.11.2021 tarihine kadar vardiya çalışma sisteminin 7 gün evde izolasyon, 7 gün Kurumda bilfiil çalışma şeklinde yerine getirildiği, vardiyada görevli personelin Kurumdaki görevlerine başlamadan 48 saat önce PCR testlerinin yapıldığı, test

sonuçlarının negatif çıkması halinde Kurumdaki görevlerine başladıkları, görevlerinin üçüncü günü tekrar PCR kontrol testlerinin yapıldığı belirtilmiştir.

69. Kuruma gelen avukat ya da diğer yetkili kişilerin içeri girmeden önce ateşlerinin ölçüldüğü, Hayat Eve Sığar (HES) kodu sorgulamalarının yapıldığı ve maske verilerek içeri girişlerinin sağlandığı bilgisi verilmiştir.
70. Kurum içine girecek olan her türlü malzemenin (kitap, dergi, gazete, kantin malzemeleri vb.) dışarıda bekletilerek gerekli dezenfekte işlemleri yapıldıktan sonra belirlenen süre sonunda Kuruma alındığı belirtilmiştir.

3.4. BESLENME

71. Kurumun yemekleri Edirne Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde yapılmaktadır. Yemek dağıtımının, Kurum personeli tarafından nöbetçi memur ve baş memurlar gözetiminde herkese eşit olacak şekilde yapıldığı belirtilmiştir.
72. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte olup personel için bir yemekhane bulunmaktadır. Yemekler bone ve maske takılarak, uygun kıyafet giyilerek dağıtılmaktadır.
73. İdare tarafından, hastalığı ve özel durumu bulunan mahpuslara talepleri doğrultusunda uygun beslenme programının uygulandığı belirtilmiştir.
74. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, yemeklerle ilgili şikâyetler dile getirilmiştir. Görüşülen mahpusların bir kısmı tarafından yemeklerin kalite ve porsiyon büyüklüğü açısından yeterli olmadığı, yetersiz beslendikleri, yemekte balık ve tavuğun çok nadir çıktığı⁸ ifade edilmiştir.
75. Mahpuslar tarafından, ayrıca; diyet yemeği ve özel durumu bulunanlar için hazırlanan yemekler önceden getirildiği için soğuk servis edildiği ifade edilmiştir.
76. İdare ile konu üzerine yapılan görüşmelerde yemeğin Edirne Açık Ceza İnfaz Kurumundan geldiği ve yemek kalitesinin iâşe bedeli⁹ ile uyumlu olduğu göz önüne alındığında yemek kalitesi ve miktarının makul olduğu ifade edilmiştir. Yemekhanede yapılan incelemede,

⁸ Yemeklerde balık ve tavuk çıkmadığı iddiasına ilişkin olarak aralık ayı yemek listesinin incelenmesinden; ilk hafta 1 kere tavuk yemeği 2 kere ise etli ya da kıymalı yemek, 2.hafta 1 kere tavuk yemeği 4 kere etli yemek, 3.hafta 3 kere etli yemek ve 1 kere tavuklu pilav, 4. hafta 1 kere tavuk yemeği, 1 kere tavuklu pilav ve 1 kere etli yemek çıktığı, yemek listesinde balık bulunmadığı anlaşılmıştır.

⁹ 26.10.2005 tarihli ve 25978 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İâşe Yönetmeliği’nin “Günlük iâşe miktarı” başlıklı 5’inci maddesine göre; “Günlük iâşe miktarı, Sağlık Bakanlığı ile birlikte belirlenen günlük kalori ihtiyacı ve bütçe imkânları da değerlendirilerek saptanan tutardır.”

yemek miktarının yeterli olduğu gözlemlenmiş ve kalitesi bakımından bir soruna rastlanmamıştır. Aylık yemek listesi incelendiğinde de yemek çeşitliliğinin yeterli olduğu anlaşılmıştır.

77. Kurumda kantin bulunmaktadır. Kantinden sorumlu memur tarafından meyve, sebze alımında gerekli denetimin yapıldığı, çürük ise alınmadığı ifade edilmiştir. Birkaç mahpus tarafından kantinde süt, toz şeker, yoğurt, tütün gibi sık tüketilen ürünlerin daha hızlı tükendiği ve tedarikinin geciktiği belirtilmiştir. Kantinden sorumlu memur tarafından bu durumun İdareden kaynaklanmadığı, tedariki sağlayan firmanın zaman zaman bazı ürünleri temin edemediği, ayrıca Edirne’de de genel olarak bir tedarik sıkıntısı olduğu ifade edilmiştir.
78. Kantinde yapılan incelemeden İdarenin ihtiyaca göre özel alım da yaptığı anlaşılmıştır. Kantinde; saç sağlığı bakımından ihtiyaç duyan mahpuslar için dermatolojik şampuan gibi ürünlerin de bulunduğu, rahatsızlığı olan 2 mahpus için glütensiz diş macunu, glütensiz bulgur, glütensiz tarhana çorbası, glütensiz gofret gibi ürünlerin de bulunduğu görülmüştür. Kurumda sağlığı gereği diyet ya da özel olarak üretilen gıdalara ihtiyaç duyan mahpus sayısı az olmasına rağmen ihtiyaca göre özel alım yapılması ve kantinde bu gıdaların bulundurulması Heyet tarafından olumlu bulunmuştur. Birkaç mahpus tarafından da yeni Müdürün ürün çeşitliliği konusunda daha duyarlı olduğu ve bu konuda bir müspet düzenlemeye gidildiği ifade edilmiştir.
79. Bazı mahpuslardan kantin fiyatlarının pahalı olduğu şikâyeti alınmış ancak kantin fiyat listesi heyetimizce incelenmiş; fiyatların piyasa rayicinin altında ve makul olduğu görülmüştür.

3.5. PERSONEL VE YÖNETİM

80. Ceza infaz kurumlarında göreve başlayan tüm personele verilen aday memurluk eğitimi kapsamında alınan insan hakları eğitiminin içeriğinde işkence ve kötü muamele yasağının yer aldığı ancak personele işkence ve kötü muamele konusunda ayrıca ve özel bir eğitim verilmediği bilgisi edinilmiştir.
81. İdare tarafından; Kurumda görevli personel hakkında ziyaret tarihine kadar yapılan tüm suçlamalar ile ilgili yürütülen adli ve idari işlemler sonucunda, ilgili personelin görevlerini gereğini yaptıklarının tespit edilmiş olduğu, haklarında adli yönden “kovuşturmaya yer olmadığına”, idari yönden “disiplin cezası verilmesine gerek olmadığına” karar verildiği bilgisi alınmıştır.

- 82.** İdare tarafından, Kurumda bulunan mahpusların zaman zaman kötü muamele hususunda şikâyetle bulundukları ancak şikâyetle bulunanların sayısı hakkında mahpus sirkülasyonunun fazla olması ve bu konuda ayrıca tutulan veri bulunmaması sebebiyle net bir sayı verilemediği belirtilmiştir. Yine İdare tarafından Kurumda yaşanan 169 olayla ilgili adli makamlara bildirim yapıldığı bilgisi verilmiştir.
- 83.** Mahpuslar tarafından; Kurum personelinin kendilerine tutum ve davranışlarının genel olarak iyi olduğu belirtilmiştir.
- 84.** Mahpusların bir kısmı tarafından yumuşak odanın daha önce birçok defa kullanıldığı ifade edilmiştir. Kurumda 2 tane yumuşak oda olduğu, oda içerisinde mahpusun kendine zarar vermemesi için aydınlatma amacıyla floresan değil led lambanın kullanıldığı, havalandırmanın olduğu, odadaki kişinin kullanımına hazır tuvaletin paslanmış olduğu görülmüştür. Yumuşak odalara ilişkin kayıt defterine bakıldığında 2021 yılına ilişkin kayıtların bir kısmının detaylı bilgileri içerecek şekilde tutulduğu ancak kayıtlar arasında yumuşak odaya alınma sebebinin “Müdür talimatı ile” ya da “İkinci Müdür talimatı ile” şeklinde belirtildiği kayıtların da bulunduğu ve söz konusu kayıtların “mahpusun kendisine zarar vermesini önlemek” ya da “mahpusun başkalarına zarar vermesini önlemek” gibi odaya alınmanın makul ve gerekli olduğu yönünde detaylı bir açıklama içermediği görülmüştür.
- 85.** Kurum Müdürü tarafından ayrıca; Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsan Hakları Komisyonu tarafından da Kuruma denetim amacıyla gelindiği, bu şekilde Kurumun denetlendiği ifade edilmiştir. Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulunun 2019-2020 yıllarında yapılan incelemelerinde; mahpusların konumları ile denetimli serbestlik hükümleri kapsamında olan taleplerinin değerlendirilmesinin, mahpus odalarında gerekli tadilatların yapılmasının ve personele yönelik gerekli eğitimlerin düzenlenmesinin yerinde bulunduğu görülmüştür. Kurum tarafından, İzleme Kurulunun değerlendirmelerine istinaden; mahpusların bulundukları oda ile eklentilerine gerekli tadilatlarının yapıldığı, mahpusların talepleri doğrultusunda Kurum Müdürleri ile infaz ve koruma baş memurları tarafından durumları hakkında görüşme yapılarak gerekli bilgilerin verildiği, görevli personelin gerekli eğitimleri almalarının sağlandığı ifade edilmiştir. Her Türlü Şiddet, Kötü Muamele ve İşkence ile Ceza ve Tutukevleri ile İlgili Sorunları İncelemekle Görevli Alt Komisyonun 13.05.2008 tarihinde yaptığı inceleme sonucu hazırladığı “Tekirdağ 1 ve 2 Nolu Ceza İnfaz Kurumları ve Edirne

F Tipi Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu” ise TBMM İnsan Hakları Komisyonunun 26.06.2008 tarihli 15.toplantısında TBMM İnsan Hakları Komisyonu Raporu olarak kabul edilerek yayımlanmıştır.

- 86.** Son bir yıl içinde Yönetim tarafından 193 adet disiplin cezası verildiği bilgisi alınmıştır. Bu cezalar; 37 adet hücreye koyma cezası, 17 adet ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, 11 adet haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma cezası, 89 adet ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası, 29 adet bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, 10 adet kınama cezası şeklindedir.
- 87.** İdare tarafından; sabah ve akşam sayımlarının nöbetçi ikinci müdürün başkanlığında, sorumlu infaz ve koruma baş memuru, vardiya infaz ve koruma baş memurları ile infaz ve koruma memurları tarafından yerine getirildiği, sayım sırasında mevcudun tam olup olmadığının kontrol edildiği ve sayım defterinin görevliler tarafından isim yazılarak imzalandığı ifade edilmiştir.

3.6. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN YARARLANMA

3.6.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı ve Dilekçe Hakkı

- 88.** Kurumda mahpuslardan telefonla görüşme hususunda bir şikâyet belirtilmemiş olup görüşmelerin sorunsuz bir şekilde yapıldığı anlaşılmıştır.
- 89.** Mahpusların haftalık telefon talep formu vererek telefon görüşmesi talebinde bulunduğu, bu talep formlarına istinaden görevli memur vasıtasıyla telefonla görüşmeye çıkartıldığı belirtilmiştir.
- 90.** Ziyaret tarihinde telefon görüşmesi hakkı; görüş olmayan haftalarda 20 dakika olarak, görüş olan haftalarda ise 10 dakika olarak uygulanmaktadır.
- 91.** Bazı mahpuslar tarafından her ne kadar ziyaret tarihi itibarıyla açık görüşlere başlanılmış olsa da memleketlerinin çok uzak olması sebebiyle ve/veya ailelerinin maddi durumunun iyi olmaması sebebiyle yakınlarının görüşe gelemedikleri, bu şekilde görüşlerin yapıldığı haftalarda ailesi gelemeyenlere görüş hakkı yerine 20 dakika telefon hakkı verilmesi talep edilmiştir. Dış dünyayla temasın desteklenmesi bakımından mahpusların bu talebinin, İdare tarafından dikkate alınabileceği değerlendirilmiştir¹⁰.

¹⁰ Bkz. CPT Standartları 51’inci Paragraf: “Mahkumların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahkumlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilmek imkanı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlandırılması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir.

92. Kurumda dilekçelerin hafta içi sabah sayımı esnasında her blokta görevli personel tarafından toplandığı, baş memurluk birimine getirildiği, baş memurluk biriminde dilekçelerin kaşelenip sorumlu baş memur tarafından imzalandığı, akabinde dilekçelerin Kurum Müdürü ve Kurum İkinci Müdürlerine onaya çıkarıldığı, dilekçeler onaylandıktan sonra ilgili birime teslim edildiği, UYAP'a taranarak yüklendiği ve işleme alındığı, dilekçelere ilişkin ilgili mevzuat hükümleri dışında bir sınırlama ya da uygulama mevcut olmadığı belirtilmiştir.
93. Ziyaret sırasında mektup okuma birimi incelenmiş olup birimde bulunan memurlar tarafından; kamu kurumlarına ve avukatlara gönderilmek üzere yazılmış dilekçelerin ya da mektupların incelemeye tabi tutulmadığı, incelenmesi gerektiği değerlendirilen mektuplar hakkında memur tarafından tutanak tutulduğu ve mektubun İdare ve Gözlem Kurulunda görüşüldüğü ve yapılacak işleme ilişkin karar alındığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında odaların önünde de dilekçe kutusu olduğu görülmüştür.
94. Yapılan görüşmelerde birkaç mahpustan dilekçelerinin gönderilmediği şikâyeti alınmış olsa da bu şikâyeti haklı gösterecek somut bir dilekçe belirtilmemiş ya da dilekçe tarihi verilmemiştir.

3.6.2. Görüş hakkı

95. Türkiye genelinde tüm ceza infaz kurumlarında 14 Mart 2020 itibarıyla açık görüşler, Covid-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle 1 Aralık 2021 tarihine kadar durdurulmuştur.
96. Açık görüşlere başlanılmasından sonra 1-31 Aralık 2021 tarihleri arasında; Sağlık Bakanlığının 26.11.2021 tarihli ve 13588366-149-1637 sayılı tavsiye kararları doğrultusunda ve 17.6.2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik maddeleri uyarınca mahpuslara iki yakını ve 18 yaşını doldurmamış çocukları ile iki defa kapalı ve bir defa açık görüş yaptırıldığı, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından Kurumda bulunanlara ise bir defa kapalı ve bir defa açık görüş yaptırıldığı, ziyaret itibarıyla Kurumdaki uygulamanın bu şekilde olduğu belirtilmiştir.

*CPT bu bağlamda, ailesi uzakta yaşayan (bu nedenle düzenli ziyaret imkanı olmayan) mahkumlar için ziyaret veya telefon teması kurallarının uygulanması konusunda **esnekliğe** gerek olduğunun altını çizer. Örneğin **bu tür mahkumların ziyaret süresini biriktirebilmesine ve/veya aileleriyle telefonla temas kurabilmek için daha iyi imkanlara sahip olmasına izin verilebilir.***

97. Kurum İdaresi tarafından; mahpusların talepleri doğrultusunda oluşturulan aylık görüşe hakkı olanlar listesinin mahpuslara tebliğ edilmesini müteakip Kurumun internet sitesinde yayımlanarak duyurulduğu, mahpuslara ziyaret gün ve saatinde gelen ziyaretçilerin kayıt kabul işlemlerinin ardından Kuruma kabul edildikleri, Covid-19 tedbirleri kapsamında açık görüşlerin otuz dakika, kapalı görüşlerin ise bir saat süre ile yaptırıldığı belirtilmiştir.
98. Mahpuslar tarafından da ayda 2 defa birer saatlik kapalı, 1 defa yarımşar saatlik açık görüş yaptıkları ifade edilmiştir.
99. Sağlık Bakanlığı Covid-19 Temaslı Takibi ve Evde Hasta İzleme ve Filyasyon Rehberinde¹¹ belirtilen ve önerilen aşı şemasını tamamlayan, son 180 gün içerisinde hastalığı geçiren mahpusların açık görüş yapabilmesine izin verilmektedir.
100. İzolasyon ve karantina sürecinde olan mahpusların bu süre boyunca açık görüş yapmalarına izin verilmemektedir. Ay içerisinde izolasyon ve karantina sürecini tamamlayan mahpuslar için açık görüş planlaması yapılmaktadır.

3.6.3. Havalandırma

101. Kurumda bulunan ağırlaştırılmış müebbetten hükümlü mahpusların havalandırma saatlerinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından belirlendiği, havalandırma saatlerinin bu mahpuslar hakkında yapılan iyi hal değerlendirmelerine göre 1-3 saat arası değiştiği, diğer mahpusların havalandırma alanında bulunma imkânından sabah sayımından akşam sayımına kadar olan sürede yararlandıkları belirtilmiştir.
102. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından da ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerinin tekli odada kaldıkları, iyi halli olarak belirlenenlerin maksimum 3 saat, belirlenmeyenlerin 1 saat kadar, diğer mahpusların ise mesai saatleri içerisinde istedikleri kadar havalandırma alanına çıkabildikleri ifade edilmiştir.

3.7. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER

103. İdare tarafından; Kurumda 2 derslik, 1 bilgisayar sınıfı, 2 çim saha, 1 kapalı spor salonu, 1 resim atölyesi, çeşitli meslek atölyeleri ve kütüphane bulunduğu, 10 farklı salonun da ÖSYM Başkanlığınca ya da açık öğretim kurumlarınca Kurumda sınav yapılabilecek şekilde düzenlendiği bilgisi verilmiştir.

¹¹ İlgili rehber için bkz.: <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66339/temasli-takibi-salgin-yonetimi-evde-hasta-izlemi-ve-filyasyon.html>

- 104.** Kurum İdaresi tarafından; Kurumda çim sahada ve kapalı spor salonunda sportif faaliyetlerin uygulandığı, saz kursu, resim kursu, Kur'an-ı Kerim kursu gibi kurs faaliyetlerinin de uygulandığı, faaliyetlerin pandemi şartları çerçevesinde dilekçe ve taleplere istinaden aylık olarak düzenlendiği, Psiko-sosyal Servis tarafından mahpusların faaliyetlere katılımlarının teşvik edildiği belirtilmiştir. İnceleme sırasında, çim sahanın zemininin futbol oynamaya elverişli olduğu görülmüştür.
- 105.** Mahpusların pandemiden önce kendi odaları ile birlikte farklı bir oda ile 10 kişiye kadar çim sahaya çıkarıldıkları, ziyaret tarihinde mahpusların çoğunluğunun aşıllı olduğu ve 08.00-17.00 vardiyası arasında aşıllı olan kişiler arasında voleybol turnuvası yapıldığı, masa tenisi salonu da olduğu ancak kullanılmadığı, buranın satranç kursu için kullanılmasının planlandığı ifade edilmiştir.
- 106.** Kapalı spor salonunda basketbol ve voleybol oynamaya uygun topolar olduğu, salonda kameranin bulunduğu görülmüştür. İki grup öğleden önce, iki grup öğleden sonra olmak üzere spor salonundan mahpusların yararlandırıldığı ancak bazı suç gruplarından hükümlü olan mahpusların sadece sohbet faaliyeti istedikleri, spor salonundan yararlanmak istemedikleri ifade edilmiştir. Kurumda bulunan mahpusların çim saha ve kapalı spor salonu faaliyetlerinden yararlanmak haricinde havalandırma alanlarında da voleybol ve futbol oynayabildiği belirtilmiştir.
- 107.** 2021 yılı için çim saha, kapalı spor salonu kullanımı ve kurslardan yararlananların ay bazındaki sayısının aşağıdaki tabloda yer aldığı gibi olduğu belirtilmiştir.

Tablo 1: Sportif Etkinlik ve Kurs Katılımına İlişkin

2021 YILI AYLAR	TERÖR			ADLİ		
	ÇİM SAHA	KAPALI SPOR	KURS	ÇİM SAHA	KAPALI SPOR	KURS
OCAK	183	5	12	89	-	-
ŞUBAT	214	5	18	82	-	1
MART	182	5	23	55	-	6
NİSAN	206	-	14	65	-	1

MAYIS	196	-	19	71	-	2
HAZİRAN	194	-	22	76	-	2
TEMMUZ	214	-	14	89	-	1
AĞUSTOS	255	11	22	94	-	1
EYLÜL	250	12	20	97	-	1
EKİM	242	21	34	106	1	1
KASIM	271	21	135	109	1	15
ARALIK	171	-	62	55	-	8
TOPLAM	2578	80	395	988	2	39

108. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından; Covid-19 pandemisi öncesi ayda 4 defa spora çıkarılarken ziyaret tarihinde ayda 1 defa çıktıkları, dilekçe verilince 2 defa çıkmaya başladıkları, önceden birkaç oda birleşerek çıkıldığı ancak ziyaret tarihinde odaların teker teker çıktığı ve birkaç oda aynı anda çıkmadan spor yapmanın çok eğlenceli geçmediği ifade edilmiştir.

109. Kuruma yeni gelen mahpusların yaş, eğitim-öğretim, ilgi, yetenek ve mesleği gibi durumlarının ilk görüşmelerinde verdikleri beyanlara göre tespit edildiği, mahpuslara Kurumun genel işleyişi, Eğitim ve Öğretim Servisi çalışmaları, süreli ve süresiz yayınlardan yararlanma hakları, kütüphanelerden (Kurum Kütüphanesi ve Edirne İl Halk Kütüphanesi) yayın talep etme iş ve işlemleri, Kurumda bulundukları süre boyunca devam edebilecekleri eğitim, öğretim, iş ve meslek kursları, katılabilecekleri sosyal-kültürel ve sportif etkinlikler hakkında gerekli bilgilerin verildiği, Psiko-sosyal Servis çalışanları ile işbirliği yapılarak ilgi ve yetenek durumlarına uyan program, kurs ve diğer etkinliklere yönlendirildikleri belirtilmiştir.

110. Ziyaret tarihinde Kurumda; 2 okuma yazma bilmeyen, 5 okuryazar olup herhangi bir okul bitirmeyen, 52 ilkokul mezunu, 64 ilköğretim mezunu, 75 lise mezunu, 183 ön lisans veya lisans mezunu, 31 yüksek lisans mezunu, 7 doktora mezunu mahpus bulunduğu bilgisi alınmıştır.

- 111.** Kurum Eğitim ve Öğretim Servisi vasıtasıyla; Kurumda yapılan taramalarla okuma yazma bilmeyenlerin veya okuryazar olup da belgesi olmayanların tespit edilerek Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü işbirliğiyle kurslar açıldığı, okuma yazma öğrenmelerinin ve belge almalarının sağlandığı, belge alanların açık öğretim ortaokuluna kayıt yaptırarak devam etmeleri için teşvik edildiği ve gerekli desteğin sağlandığı, okuma yazma bilmeyen 2 mahpusa yönelik birinci kademe okuma yazma kursunun açılması için ve okuryazar olan ancak herhangi bir okul bitirmemiş olan 5 mahpus için de belge sahibi olabilmeleri adına ikinci kademe başarı kursunun açılması için Edirne Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne yazılı olarak başvuru yapıldığı belirtilmiştir.
- 112.** İlkokul mezunu veya ilköğretim ikinci kademeyi tamamlayıp da öğrenime devam etmek isteyenlerin tespiti için kayıt dönemlerinde merkezi yayın sistemi üzerinden yapılan duyurular, şartları uygun olanlarla yapılan görüşmeler ve buna benzer çalışmalar sonunda gerekli belgeler ile birlikte ilgili yazışmalar yapıldıktan sonra Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne ön kayıtlar için başvuruların yapıldığı, eski öğrencilerin kayıt yenileme işlemlerinin de zamanında yapıldığı ve tüm öğrencilerin Kurumda sınavlara girmelerinin sağlandığı, Kurumda ziyaret tarihinde açık öğretim ortaokuluna kayıtlı 6 mahpus bulunduğu belirtilmiştir.
- 113.** Yine Kurum Eğitim ve Öğretim Servisi vasıtasıyla; açık öğretim lisesinden ortaokul mezunu genç ve yetişkin mahpusların yararlanmalarının sağlandığı, ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 5.11.1999 tarihli ve 07924 sayılı Olur'u ile açık öğretim lisesi genel lise programına geçiş hakkı, herhangi bir suçtan hüküm giymiş olup, halen ceza infaz kurumunda bulunduğu için örgün öğretime devam edemeyen öğrencilere ve meslek liselerinden tasdikname ile ayrılan mahpuslara tanınmış olduğundan söz konusu durumda olan mahpus öğrencilerden istekli olanların, açık öğretim lisesi genel lise programına başvurmasının sağlandığı, Kurumda ziyaret tarihinde açık öğretim lisesine kayıtlı 27 mahpus bulunduğu belirtilmiştir.
- 114.** Açık öğretim fakültesini kazanan mahpusların kayıt işlemlerinin yakınlarından biri ya da Kurum öğretmeni veya görevli memur tarafından yapılabildiği, açık öğretim fakültesine kayıt olacak öğrencilerle ilgili belgeleri düzenleme ve kayıt işleminin Kurum İdaresince görevlendirilen bir personel tarafından gerçekleştirildiği, ayrıca Kurumda Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde öğrenim gören 32, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 9, Erzurum Atatürk Üniversitesi Açık

Öğretim Fakültesinde öğrenim gören 9, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 1 mahpus bulunduğu, Kurumda ziyaret tarihi itibariyle açık öğretim fakültesine kayıtlı 51 mahpus, örgün üniversite kaydı bulunan 28 mahpus bulunduğu bilgisi verilmiştir.

115. ÖSYM tarafından yapılan tüm sınavların mahpuslara duyurulduğu, 2021 yılı içerisinde Kurumda; Yükseköğretim Kurumları Sınavına (YKS) 10, Dikey Geçiş Sınavına (DGS) 10, Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitim Giriş Sınavına (ALES) 3, Yabancı Dil Sınavına (YDS) 8, Yükseköğretim Kurumları Yabancı Dil Sınavına (YÖKDİL) 2, Kamu Personeli Seçme Sınavı A Grubu ve Öğretmenlik (Genel Yetenek-Genel Kültür) sınavına 1 mahpusun katıldığı belirtilmiştir.

116. Kurumda işyurdu bulunmamaktadır. Ancak mahpusların iş ve meslek eğitimi kursları alabildiği, bu kursların Halk Eğitim Merkezi Müdürlükleri, İŞKUR Genel Müdürlüğü ile iş birliği yapılarak açılmasının sağlandığı, bağlama kursunun Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü işbirliğinde sürdürüldüğü ve ziyaret tarihi itibariyle 6 mahpusun yararlandığı, hijyen eğitimi, diksiyon kursu, sosyal uyum ve yaşam kursu ile resim kurslarının da Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından açılması için gerekli yazışmaların yapıldığı, usta öğreticinin görevlendirilmesinin akabinde kursların Kurumda başlatılacağı bilgisi verilmiştir. Bağlama kursu, Kur'an-ı Kerim kursu gibi devam eden kurslar dışında diğer kurslar bakımından eğiticilerin ceza infaz kurumunda ders vermekten çekinmeleri sebebiyle eğitmen sıkıntısı yaşadıkları ifade edilmiştir.

117. Kursların dışında sosyal ve kültürel faaliyet olarak konferanslar, bilgilendirici seminerler ve rehberlik faaliyetlerinin düzenlendiği, Kurumda bulunan mahpuslar için İl Müftülüğü tarafından görevlendirilen Kurum Vaizi tarafından din eğitimi konferansları verildiği, önemli gün ve haftalarda kutlama, anma programları yapıldığı, ayrıca önemli gün ve haftalar ile uygun görülen diğer günlerde sinema filmi gösteriminin yapıldığı, sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenlenmesi için İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Yeşilay, Halk Eğitim Merkezi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü vb. kurum ve kuruluşlar ile iş birliği gerçekleştirildiği, mahpuslara merkezi yayın sistemi üzerinden eğitim ve öğretim ile ilgili her türlü duyuru, akademik takvimler ve bilgilendirici metinlerin yayımlandığı bilgisi edinilmiştir.

118. Mahpusların yararlanması için çeşitli televizyon kanallarına üyeliğin oluşturulduğu ve mahpusların bu kanallara merkezi yayın sisteminden ulaşabildikleri bilgisi verilmiştir.

Mahpusların film ve spor kanalları izleme imkânlarının olduğu ve 28 farklı kanalın olduğu anlaşılmıştır.

- 119.** İdare tarafından mahpusların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda atölyelerde hobi amaçlı resim ve bağlama faaliyetlerinin yürütüldüğü belirtilmiştir.
- 120.** Bir mahpus tarafından oda değişikliği olduğunda, odaların etkinlik takvimi farklı olduğundan yeni odanın etkinliklerine katılamadıkları bildirilmiştir. İdare tarafından bu hususa ilişkin olarak; etkinlik taleplerinin her ayın başında yenilendiği, dolayısıyla aybaşı itibarıyla yeni oda için tanımlı etkinliklere katılabildikleri şeklinde cevap verilmiştir. Bir mahpus tarafından; edebiyat, resim vb. ile ilgilenenlere malzeme verilmesi talep edilmiştir. Mahpusların çoğu tarafından daha fazla sosyal etkinlik, sohbet faaliyetleri yaptırılması ile eğitim ve atölye saatlerinin artırılması talep edilmiştir. İdare tarafından mahpusların morallerini yükseltmek, boş zamanlarını değerlendirmek, birlik ve beraberlik açısından kaynaşabilmelerini sağlayabilmek için sosyal ve kültürel etkinliklere hâlihazırda büyük önem verildiği ancak faaliyetlerin planlamasının ve yürütülmesinin mevzuat, Covid-19 tedbirleri ve Adalet Bakanlığı talimatları çerçevesinde gerçekleştirildiği belirtilmiştir.
- 121.** Kurumda kütüphane bulunmaktadır. Kitapların gezici kütüphane ile dağıtıldığı, 24 Ekim 2019 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında imzalanan işbirliği protokolü uyarınca mahpusların Edirne İl Halk Kütüphanesinde bulunan yaklaşık 100.000 yayından da serbestçe yararlanabildiği, haftalık olarak dilekçe ile bir mahpusa ikişer adet Kurum kütüphanesinden, üçer adet de İl Halk Kütüphanesinden kitap verildiği, kütüphanede 2 bilgisayar olduğu, bu bilgisayarlarda internet erişiminin olduğu ancak mahpusların kullanımına açık olmadığı, ilgili öğrenim materyallerinin (video vs.) infaz ve koruma memuru tarafından internetten indirilip depolama cihazına yüklenildiği ve mahpusların ilgili materyallere erişiminin sağlandığı, sınavların ilgili eğitim kurumuyla yapılan resmi yazışmadan sonra yapıldığı ifade edilmiştir.
- 122.** Bir mahpus tarafından; toplamda 20 kitap bulundurabildikleri ancak kendisinin gazetecilik okuduğu, sınavlara hazırlanırken ders kitaplarında cevabını bulamadığı sorular olabildiği, dolayısıyla akademik olarak gerekli olan kitaplar da eklendiğinde ihtiyacın 20 kitabı geçtiği, yılbaşı ve doğum günü gibi zamanlarda hediye olarak 3 kitap alabildikleri ancak dergileri sadece hesaplarından para kesilerek alabildikleri, bu durumun evrensel haberleşme hakkının ihlali olduğu, bu konuda mahkeme kararı olduğu ve İdare ve Gözlem Kurulunun kararının mahkeme kararı ile bozulduğu gerekçeleriyle toplu olarak itiraz ettiklerinde

İdarenin, mahpuslara; “İnfaz Hakimliğine itiraz edebileceklerini ve İdarenin İnfaz Hakimliğinin vereceği kararın gereğini yerine getireceğini” belirttiği ifade edilmiştir. Ancak Adalet Bakanlığının 12.07.2005 tarihli Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi’nin “Oda veya koğuşa verilecek yayın ve süresi” başlıklı 30’uncu maddesinde; *“Oda veya koğuştaki okunmak üzere, kütüphane ve kitaplıklarda bulunan süreli ve süresiz yayınlar, hükümlü ve tutuklulara zimmetle verilir. Verilecek yayın sayısı, kütüphane ve kitaplık hizmetlerini aksatmayacak, oda veya koğuştaki düzenini bozmayacak şekilde, oda veya koğuştaki hükümlü ve tutuklu mevcudu ile kütüphane veya kitaplıkta bulunan yayın sayısı dikkate alınarak eğitim kurulu kararıyla belirlenir.”* denilmektedir. Ders kitapları, sözlükler ve Kur'an-ı Kerim, Zebur, Tevrat, İncil gibi kitaplar 20 kitaplık sınırlamadan hariç tutulmuştur. Üstelik mahpuslar, kitap sayısı dışında kitaba erişimlerinin engellendiği yönünde bir şikâyetle de bulunmamıştır. Bu kapsamda söz konusu Yönerge uyarınca İdarenin oda düzenini bozmayacak şekilde verilecek yayın sayısını belirleme yetkisini kullandığı anlaşılmaktadır¹².

123. Mahpusların eğitimleri için takip etmeleri gereken materyallerin eğitimden sorumlu memur tarafından gereği gibi temin edildiği görülmüş ve bu durum olumlu bulunmuş olup Kurumda bulunan mahpusların eğitim öğrenim faaliyetlerinden yararlanma oranlarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca mahpusların birkaçı tarafından Eğitim Birimi personelinin çok memnun oldukları ifade edilmiştir.

124. Kurum kütüphanesinde, toplam 3770 adet yayın bulunmaktadır. Bunların bir kısmı satın alınmış, bir kısmı da bağış yoluyla edinilmiştir. Yayınların alanlarına göre dağılımı; genel konularda 99, şiir kitapları 113, kişisel gelişim 261, tıp-teknoloji 284, coğrafya, tarih ve Atatürk konulu 294, toplum bilimleri 72, Türkçe roman 1315, dini yayınlar 447, yabancı roman 761, yabancı dil kitapları 116, dinlence 8 adet şeklindedir. Kurum kütüphanesindeki kitap sayısı ve çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür.

125. Posta veya kargo yolu ile gönderilen ya da ziyaretçiler tarafından getirilen birçok yayın, Eğitim Kurulu tarafından incelendikten sonra mahpuslara teslim edilmektedir.

¹² TİHEK, 2021/352 başvuru numaralı D. Ş. vd. başvurusuna ilişkin 03.11.2021 tarihli 2021/279 sayılı Kurul Kararı, §40: “...yüksek güvenliğin cezaevinde hükümlü olarak bulunan başvuranların odasında bulundurduğu kitap sayısının on beş ile sınırlandırılması ile elde edilmek istenen oda ve koğuştaki düzeninin sağlanması amacıyla yapılan sınırlama işleminin ölçülü olmadığı söylenemez.”

126. Yayın talep formları mahpuslardan toplandıktan sonra 1 hafta Kurum kütüphanesine ait kitapların ödünç alma ve iade etme işlemleri, diğer hafta Edirne İl Halk Kütüphanesine ait kitapların ödünç alma ve iade etme işlemleri yapılmaktadır.

127. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurum kayıtlarına göre 2021 yılı içerisinde okunan kitap sayısı ve yararlanan kişi sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2: Okunan Kitap Sayısına ve Yararlanan Mahpus Sayısına İlişkin

2021 Yılı	Dönem İçinde Okunan Yayın Sayısı	Yararlanan Mahpus Sayısı
2021 Kurum Kütüphanesi	5924	3035
2021 İl Halk Kütüphanesi	2752	1499
2021 Yılı Dışarıdan Gelen Yayın Yayınlar	6100	823

128. Bilgisayar odasında bulunan bilgisayarların çalışır durumda olmadığı görülmüştür. Burada bulunan bilgisayarların internet erişimi olmadığı ve sadece bilgisayar programları öğrenmek için kullanıldığı, 2-3 yıl önce bilgisayar eğitimi de verildiği ancak ziyaret tarihi itibarıyla bu eğitimleri vermek için bilgisayar eğitmeni bulunmadığı, bilgisayarlara teknisyen tarafından bakım yapılmakta olduğu ifade edilmiştir. Ziyaret sonlandırılmadan önce, İdare ile yapılan son görüşmede Heyet tarafından; bilgisayarların çalışır duruma getirilmesinin ve sosyal ve kültürel faaliyetler dışında mahpusların dışarıdaki iş hayatına da hazırlık yapmaları bakımından bir gereklilik haline gelen bilgisayar kursunun hayata geçirilmesinin önemli bulunduğu İdareye iletilmiştir. İdare tarafından; bilgisayarların bakımının tamamlanmasının ardından bilgisayar eğitmeninin bulunması ve Covid-19 tedbirleri bakımından uygun olması halinde kursun tekrar başlatılabileceği belirtilmiştir.

129. Bir mahpus tarafından bilgisayar kullanarak edebi yazılar yazmak istediği ancak bu imkân tanınmadığı için yazamadığı, sadece savunma dilekçesini hazırlaması için bilgisayar kullanılmasına izin verildiği, bilgisayar programlarını kullanmak için daha önce de izin istediği ancak olumlu sonuç alamadığı ifade edilmiştir. Buna karşılık olarak İdare tarafından

mevzuatın gereğini yaptıkları belirtilmiştir. Mevzuatta¹³; görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin ancak eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kullanılabileceği, bu hakkın dahi tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu mahpuslar bakımından kısıtlanabileceği öngörülmüştür.

130. Mahpuslardan tek kişilik odada kalanların bu durumdan memnun olmadığı anlaşılmış olup bir mahpus tarafından beş senedir bu cezaevinde olduğu, üç senedir tek kişi olarak kaldığı, ziyaret gününde yanına birinin verildiği ancak uzun süredir tek kaldığı, tek kişi kalmanın insanı kişiliksizleştirdiği ifade edilmiştir. İdare ise bu duruma ilişkin olarak tek kişi kalacakların aldığı ceza¹⁴ ve güvenlik riskleri¹⁵ çerçevesinde belirlendiği, bu talepte bulunanların büyük çoğunluğunun örgüt üyesi olan veya başka mahpuslarla kalması tehlikeli olarak değerlendirilen mahpuslar olduğu cevabını vermiştir. Söz konusu uygulamanın güvenlik gerekçesiyle yapıldığı anlaşılmakla beraber ziyaret gününde odasına yeni bir mahpus gelen mahpusun durumunda olduğu gibi güvenlik açısından sorun teşkil etmeyen ancak tek başına kalan mahpusların tek kalmamak yönündeki taleplerinin İdare tarafından dikkate alınabileceği değerlendirilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

131. Kuruma girişte galoş yerine eski bir plastik terlik verilmesi şeklindeki mevcut uygulamanın uygun olmadığı değerlendirildiğinden elektronik turnike kapılarından geçerken ayakkabısını çıkarması istenen kişilere galoş verilmesi ¹⁶,

¹³ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı" başlıklı 67'nci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkrasına göre; "*Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabilir.*" "*Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.*"

¹⁴ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı" başlıklı 25'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine ait esaslar aşağıda gösterilmiştir:*

a) Hükümlü, tek kişilik odada barındırılır. ..."

¹⁵ 29.03.2020 tarihli ve 31082 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri" başlıklı 28'inci maddesine göre; "*İdare ve gözlem kurulu aşağıda sayılan işleri yapmakla görevli ve yetkilidir:*

... b) Hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirlemek. ... c) Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek. ..."

¹⁶ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 4. Bölüm "Arama ve Kontroller" başlığı altında yer alan kural 54.4.'e göre; "*Aranan kişiler,*

132. Birbiri ile anlaşamayan mahpusların farklı odalara dağılım ve yerleştirme yönündeki taleplerinin güvenlik bakımından sakınca olmaması halinde ve değişikliğin mümkün olduğu durumlarda, İdare ve Psiko-sosyal Servis tarafından yeniden değerlendirmeye alınabileceği kanaatine varıldığından söz konusu taleplerin Psiko-sosyal Servis ile işbirliği halinde tekrar değerlendirilmesi ¹⁷,
133. Kurumda ciddi bir ısınma sorunu olduğu değerlendirildiğinden sorunun çözülmesi için yalıtım yapılması ya da diğer alternatif çözüm yollarının uygulamaya geçirilmesi ¹⁸, üşüdüğünü belirterek ek battaniye vb. isteyen mahpusların bu taleplerinin karşılanması ¹⁹,
134. İdare tarafından, Kurumda bulunan mahpusların zaman zaman kötü muamele hususunda şikâyetle bulundukları ancak şikâyetle bulunanların sayısı hakkında mahpus sirkülasyonunun fazla olması ve bu konuda ayrıca tutulan veri bulunmaması sebebiyle net bir sayı verilemediği belirtildiğinden kötü muamele hususundaki şikâyetlerin sayısına ilişkin kayıtların tutulması,
135. Yumuşak odanın keyfi kullanımı yönünde şaibe oluşturmaması bakımından yumuşak odaya ilişkin kayıtların daha özenli tutulması, mahpusların odaya alınma sebebinin mevcut kayıtların bazılarında yer aldığı gibi “Müdür talimatı ile” ya da “İkinci Müdür talimatı ile” şeklinde belirtilmeyip odaya alınmanın makul ve gerekli olduğu yönünde (örneğin kişinin kendine ve çevresine zarar vermeye yönelik davranışları olması vb.) detaylı bir açıklama içerecek şekilde kayıt tutulması,
136. Covid-19 tedbirleri kapsamında açık görüşlerin mahpusun ailesinin ekonomik durumunun uygun olmaması ya da memleketinin çok uzak olması gibi sebeplerle yapılmaması

arama yöntemleri nedeniyle küçük düşürülmemelidir.” Kural 54.10.’e göre ise; “Yasal temsilciler, doktorlar, sosyal çalışanlar vb. gibi uzman ziyaretçilerin aranmasına ilişkin prosedürler, kurum emniyet ve güvenliği ile özel mesleki giriş hakkı arasında bir denge sağlanması için onların meslek kuruluşlarıyla anlaşmaya varılarak düzenlenmelidir.”

¹⁷ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm “Yerleştirme ve Barındırma” başlığı altında yer alan kural 18.6’ya göre; “Kalacak yer, sadece bu amaç için uygun olması durumunda paylaşılmalı ve mahpuslardan sadece birbirleriyle uyum içinde olanların aynı yeri paylaşmaları sağlanmalıdır.”

¹⁸ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Hükümlünün barındırılması ve yatırılması” başlıklı 63’üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre; “Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır.”

¹⁹ 17.06.2005 tarih ve 25848 sayılı Resmî Gazete ile yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in “Bulundurulabilecek hayvanlar ile diğer eşyalar” başlıklı 15’inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre; “Hükümlüler, kendilerine idare tarafından verilen nevresim takımı ve battaniye dışında, kantinden temin edilmek şartıyla bir adet nevresim takımı ve iklim koşulları değerlendirilerek idarenin uygun göreceği sayıda battaniye bulundurabilir.”

durumunda kullanılamayan açık görüş hakkı yerine telefon hakkının kullandırılması hususunun değerlendirilmesi ²⁰,

137. Ziyaret tarihinde bilgisayar odasında çalışır durumda olmayan bilgisayarların çalışır duruma getirilmesi, sosyal ve kültürel faaliyetler dışında mahpusların dışarıdaki iş hayatına da hazırlık yapmaları bakımından günümüzde bir gereklilik haline gelen bilgisayar kursunun hayata geçirilmesi ²¹,

138. Kurumda eğitim faaliyetlerinin, sportif faaliyetlerin, sosyal etkinliklerin normalleşme ile birlikte tekrar başlatıldığı ve eğitim ve etkinlikler konusunda Kurumun faal olduğu anlaşılmış olup bu durum olumlu bulunmuş olsa da ceza infaz kurumlarındaki kurslar, oyalayıcı birer aktivite olmanın ötesinde mahpusları sonraki döneme hazırlayıcı mahiyet arz etmelidir. İlâveten CPT de tatmin edici bir faaliyet programının varlığının mahpusların iyiliği açısından önemine vurgu yapmaktadır²².Mahpusların cezalarının infazı bittikten sonra iş bulabilmeleri bakımından eğitici kursların ve atölyelerin -Kurumda mevcut olanlar (bağlama kursu, resim atölyesi vb.) dışında başka kurslar ve atölyeler de olacak şekilde- çeşitliliğinin arttırılması, bu kapsamda cezaevinde açılan sanat kursları arasında hüsn-ü hat, tezhip ve süsleme, Edirnekari tahta işleme, ahşap üstüne dağlama, sedefkârlık, aherleme, mücellidlik gibi ekonomik getirisi olabilecek geleneksel sanatlara da mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi, Halk Eğitim Merkezinden gerekli eğitimcinin

²⁰ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm "Dış Dünya ile İlişki" başlığı altında yer alan Kural 24.1.' e göre; "*Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.*"

²¹ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Cezaevlerinde Eğitim Hakkında R (89) 12 Sayılı Tavsiye Kararına göre; "*Bakanlar Komitesi, ...Üye devletlerin hükümetlerine aşağıdakileri kabul eden politikalar geliştirmesini tavsiye eder: ... 6. Mahpusun eğitimin bütün yönlerine aktif olarak katılmasını teşvik etmek için her türlü çaba gösterilecektir... 9. Mesleki eğitim, bireyin daha geniş olarak geliştirilmesine olduğu kadar, iş piyasasındaki temayüllere de duyarlı olmayı hedefleyecektir... 17.Mahkûmların uygun eğitim almalarını sağlayacak mali kaynak, alet, edevat ve öğretim personeli hazır bulundurulmalıdır.*" Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2/.3, ayrıca Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 96.2 ve 98.1'e göre; "*Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır.*"

²² Bkz. CPT Standartları 47'nci paragraf: "*Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz.*"

bulanamaması halinde Valilik kanalı ile görevlendirme talep edilerek eğitim ve kurs planlamaları yapılması,

139. Psikolog ve Manevi Rehberlik Servisi personeli ile görüşme odalarına çiçek, kitap, resim gibi nesnelerin yerleştirilmesi vasıtasıyla mahpusların kendilerini rahat ifade edebileceği bir ortam oluşturulması,

140. Revirde bulunan cihazların bakım ve kalibrasyonunun düzenli bir şekilde yapılması, revirde tarihi geçmiş ilaçlar olduğu görüldüğünden ilaçların daha sık kontrol edilmesi, ilaçların dağıtımında ilacın alınması gereken saate özen gösterilmesi, revir alanının asli fonksiyonunu yerine getirmeye yönelik bir şekilde düzenlenmesi ve hijyen bakımından elden geçirilmesi, Kurumda görevli sağlık memurlarının revir ve dış muayene odası hakkında gerekli teknik bilgilere vakıf olmasının sağlanması ²³,

141. Kurumda 24 saat sağlık hizmeti bulunmadığı ve sağlık memurlarının mesai bitiminde Kurumdan ayrılması sonucu sağlık sorunu olan mahpus olduğunda 112 Acil Çağrı Merkezi'nin arandığı ifade edilmiş olmakla birlikte Avarız köyünde bulunan Ceza İnfaz Kurumunun hastanelere uzak bir konumda olması, hastaneye ulaşma süresinin problem oluşturacağı, acil durumlarda ilk yardım gibi acil müdahaleyi sağlayabilecek sağlık memuru bulundurulması, bunun için gerekirse Kurum sağlık memurları arasında dönüşümlü bir çalışma usulü ya da nöbet sistemi geliştirilmesi ²⁴,

142. Dış tedavi odasında bulunan sterilizatörün bakım ve kalibrasyonunun düzenli bir şekilde yapılması ²⁵,

143. Güvenlik açısından başka mahpuslarla kalması sorun teşkil etmeyen ancak tek başına kalan mahpusların tek kalmamak yönündeki taleplerinin, uzun süreler boyunca tek kalmak insan psikolojisini olumsuz yönde etkileyebildiğinden, İdare tarafından imkânlar dâhilinde dikkate alınması ²⁶,

²³ Bkz. CPT Standartları 38'nci paragraf: “Bir cezaevi sağlık bakım hizmetinin, tıbbi tedavi ve hemşirelik hizmetlerinin yanı sıra uygun perhiz, fizyoterapi, rehabilitasyon ve diğer gerekli özel imkanları toplumdaki hastalara sunulan koşullarda sunulabilmesi gerekmektedir. Doktor, hemşire ve teknik personelin yanı sıra, mekânların, donanımların ve ekipmanın da buna göre ayarlanmış olmaları gereklidir.”

²⁴ Bkz. CPT Standartları 35'inci paragraf: “Acil durum tedavisine gelince, her zaman bir doktor nöbette olmalıdır. Ayrıca ilk yardım sunabilecek yetkinliğine, tercihen da hemşirelik niteliklerine sahip bir kişinin her zaman cezaevi sınırları içinde bulunması gereklidir.”

²⁵ Bkz. CPT Standartları 35'inci paragraf: “Bir cezaevinin sağlık hizmetleri... Her tutukluya yetkin bir dış hekimi de hizmet sunmalıdır.”

²⁶ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm “Yerleştirme ve Barındırma” başlığı altında yer alan kural 18.5.'e göre;

144. Diyet yemeği ve özel durumu bulunanlar için hazırlanan yemeklerin de sıcak servis edilmesine dikkat edilmesi,

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

145. Kurumun sınır ilinde olması sebebiyle sık sık kapasite üstü mahpus barındırma külfeti ile karşılaşması sebebiyle nakil talebinde bulunan mahpusların bu taleplerinin değerlendirilmesi ²⁷,

146. Yemeklerin kalitesine ilişkin genel nitelikteki memnuniyetsizlik ve şikâyetler de dikkate alınarak kalitenin arttırılabilmesi açısından yemek iâşe bedelinin arttırılması hususunun değerlendirilmesi ²⁸

tavsiye edilmektedir.

“Başkalarıyla aynı koğuşun paylaşılmasının tercih edildiği durumlar dışında, tutuklu ve hükümlüler normal olarak geceleri tek kişilik odalarda barındırılmalıdır.”

²⁷ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararına Ek 2. Bölüm “Yerleştirme ve Barındırma” başlığı altında yer alan Kural 17.1.'e göre; *“Mahpuslar, mümkün olabildiğince evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.”*

²⁸ Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) “Yiyecek” başlıklı Kural 22.1'e göre; *“Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir.”* Ancak Kurum idaresinin bu kurala uygun olarak iyileştirme yapabilmesi için iâşe bedelinin de buna elverişli olması gerekmektedir.